

Tips til eksamen

- Les oppgaveteksten **nøye**
- Fokuser på det vesentlige
- Oppgavene dreier seg om begge pensumbøkene

Tidlig gresk naturfilosofi

- Vending «fra Mythos til Logos»
- Søken etter grunnleggende prinsipper i naturen
- Vekt på argument og rasjonell forklaring

Sokrates & sofistene

- Sofistenes relativisme vs Sokrates' absolutisme
- Den sokratiske metode
- Søken etter begrepenes betydning (begrepsanalyse)
- Dygdsetikk

Platon

- Idelæren
 - Dualistisk ontologi: virkelighetsnivåer
 - Rasjonalistisk epistemologi: genuin viten dreier seg om ideene
- Lignelsene
- Dualistisk menneskesyn
- Sjelens tre deler (tenkning, vilje, begjær)
- Dygdsetikk (visdom, mot, måtehold, rettferdighet)
- Samfunnsteori

Aristoteles

- Empiristisk epistemologi
 - Abstraksjon
- Monistisk ontologi
 - Substanser: form og stoff
- Fire årsaksbegrep
- Teleologisk verdenssyn
- Aksiomatisk-deduktivt vitenskapsideal
- Sjelens tre lag
- Dygdsetikk:
 - Fronesis (praktisk klokskap), den gylne middelvei, erfaring og øvelse, samfunnets sentrale rolle

Den vitenskapelige revolusjon

- Fra geosentrisme til heliosentrisme
- Den nye bevegelseslæren
- Fra et teleologisk verdensbilde til et mekanistisk verdensbilde
- Matematisk formulerte naturlover
- Den eksperimentelle metoden

Descartes

- Et mekanistisk verdensbilde (med ett unntak)
- Rasjonalist: prøvde å begrunne vitenskapelig kunnskap på et sikkert fundament
- Metodisk tvil og drømmeargumentet
- «Cogito ergo sum»
- Gudsbeviset
- Dualisme: *res cogitans* og *res extensa*
- Mennesket har fri vilje, alt annet kan gis en mekanistisk forklaring med naturlovene

Machiavelli, Hobbes, Locke

- Hva legitimerer staten?
- Hobbes: *samfunnskontrakten* redder oss fra *naturlilstanden*
- Locke: liberalisme

Hume

- Empirisme: all kunnskap stammer fra erfaring
- Inntrykk og forestillinger
- Skeptisisme
 - Kausalitet
 - Induksjon
- Den naturalistiske feilslutning (fra *er* til *bør*)
- Moralske vurderinger basert i følelser, ikke fornuft
- Emotivisme: moralske dom beskriver ikke hendelser, men snarere uttrykker våre emosjonelle reaksjoner på dem

Kant (teoretisk)

- Prøvde å forene empirisme og rasjonalisme
 - All erkjennelse begynner med erfaring, men utspringer ikke i sin helhet av erfaringen
- *Tingen i seg selv vs tingen for oss*
- Anskuelsesformene: gjør sansning *mulig*
- Kategoriene: gjør sansning *forståelig*
- *A priori vs a posteriori* kunnskap
- *Analytisk vs syntetisk* sannhet
- Syntetisk a priori

Kant (praktisk)

- Pliktetikk
- Teoretisk og praktisk fornuft
- Universell morallov
- Sinnelagsetikk: motivasjonen eller viljen bak handlingen er avgjørende
- Universalisering
- Det kategoriske imperativ

Utilitarismen

- Konsekvensetikk
- «Størst mulig lykke for flest mulig»
- Benthams «lystkalkyle»
- Mill, «høyere» og «lavere» former for lykke
- Handlingsutilitarisme vs regelutilitarisme

Logisk positivisme & Popper

- Logisk positivisme:
 - Empirisme
 - Verifikasjonisme
- Poppers *falsifikasjonisme*
 - Verifikasjon og falsifikasjon
 - Vitenskap og pseudovitenskap
 - Kumulativ vekst i vitenskapelig kunnskap

Kuhn

- Paradigmer
- Normalvitenskap
 - Paradigmet avgjør hva som er «god» vitenskap
- Vitenskapelige revolusjoner
 - Paradigmeskifte
- Inkommensurabilitet (usammenlignbarhet) mellom paradigmer
 - Ingen nøytral målestokk for sammenligning
 - Kumulativ vekst bare innenfor et paradigme

Humaniora og naturvitenskap

- Logisk positivisme: det enhetsvitenskapelige idealet
- Hermeneutikk
- *Erklären og Verstehen*
 - Forklaring fra et tredje persons perspektiv
 - Forståelse fra et første persons perspektiv